

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput decimum secundum. De Coena Calvinistarum ejusque multiplice
abusu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

tulliani & S. Cypriani, aquam Baptismi & reliquorum Sacramentorum materialem benedicimus, sanctificamus, consecramus, ad abigendam potestatem inimici, per aduentum Columba SPIRITVS SANCTI, qui imploratus, expansis alis protegit defenditque aquas ab incurfione contraria, & præterea per Ministerium Angeli, quem Tertullianus arbitrium appellat Baptismi, qui non minus sacro huic fonti, ac olim piscinæ Bethsaidæ affluit.

VI. Sufceptores nulla lege, pro arbitrio eligunt, adeo inordinatum ordinem habent, & ipsos parentes adhibent, vt olim Iudæi ipsi filios suos circumcidendos offerebant. Opinantur enim, hanc esse simplicem recepti Baptismi testificationem, nec præterea quidquam ea in re vel fuisse vel esse efficaciam, neque per infantis præsentationem, neque per affinitatem spiritualem, quæ ibi contrahitur, cuius meminit Concilium Nicenum, & Origenes, explicans locum illum D. Pauli, IASON ET LYCIUS COGNATI MEI. Reperitur vetus hæc Ecclesiæ Ceremonia extra Ecclesiam, per traditionem Apostolicam, quam hac in parte sequi Caluino visum fuit. Notauit eam S. Dionysius, & Tertullianus vñ cum Augustino eiusdem mentionem facit. Caietus refert, per summam negligentiam non nunquam contigisse, vt masculi pro femellis baptizarentur, permutatis etiam per errorem nominibus. Cuius rei ipse se profiteretur ocularem vestem, quippe multis simul oblati infantibus, adeo illos nec regulam vllam in actionibus suis propositam habere, nec quid agant attendere. Affirmatque sibi notos esse, quorum animis iste baptizandi modus scrupulum inieciisset, vt qui parum digne institutus ipsis videretur. Nec circa nominum impositionem maior est illorum consensus: quibusdam indifferentem eam censentibus, alijs vero nefase existimantibus eorum imponere nomina, qui habentur pro Idololatris: Quælia sunt, Arnoldi, Georgij, Francisci, Ludouici, Claudij, Catharinæ. Vnde fit, vt ipse Minister nomen imponat, si susceptoris non placet. Et fere Iudæorum nomina frequentius adhibentur quam Christianorum. Magnas, inquit Caietus, controuersias mouent super nominibus sanctorum sanctarumque, quorum vsum omnem respuunt, & ex Biblijs ferocissima quaque velut industria seligunt, nequidquam, vt ipsi loquuntur, commune habeant cum Papæ: Capellus tamen Minister Se-

danensis, quum Ludouici nomen, repudiatum à Ministro tanquam Papisticum, filio suo imponi cuperet, distulit Baptisum, quoad nomen, quod ipsi placeret, daretur, prout Minister Lauenus, postea factus Catholicus, in declaratione sua scribit. Iam quibus contrarietatibus in hac Baptismi materia Ecclesiæ hostes ipsi se se implicuerint, quæso, Lector Catholice, mecum considera. Aiunt ipsi, baptismum nec extra Ecclesiam Dei, nec per eos, qui non sunt ad id munus legitime vocati, vel posse vel debere administrari, propterea quod secundum intentionem Ecclesiæ quidquam facere nemopossit, nisi qui sit de Ecclesiâ, nec Ecclesiæ intentionem exsequi sine legitima commissione. Iam si Baptismus in Ecclesiâ Romana administratus, verus Baptismus est, quemadmodum ipsi fatentur, quid aliud consequitur, nisi vt Ecclesiâ Romana sit vera Ecclesiâ, & huius Pastores legitimam vocationem habeant? Quod si, eam veram esse Ecclesiâ, negauerint, non carent absurditate, qui Baptisum eius pro legitimo habeant, quem ipsi docent extra Ecclesiâ Dei administrari non posse, eo ipso consententes, Catholicam, Apostolicam & Romanam, veram esse Ecclesiâ, & quod hinc efficitur, suam Ecclesiâ erroris esse Synagogam. Sed de hoc quidem satis. Nunc Cœnam eorum videamus.

DE COENA CALVINISTARVM, eiusque multiplice abusu.

CAPVT XII.

ARGVMENTVM.

- I. Idololatra & Hæretici figuram aliquam Cœnae Dominicæ seruant.
- II. Ad sacra nec altaribus nec vlllo alio ornatu vtuntur.
- III. De altaribus Catholica Ecclesiâ.
- IV. Quibus ritibus Cœnam administrant.
- V. Mos & ritus primitiua Ecclesiâ.
- VI. Ingens abusus Calvinistarum in porrigendo Calice.
- VII. Calvinista ad Cœnam suam pane fermentato & vulgari, Catholici in Eucharistia, exemplo Saluatoris, azymo vtuntur.

VIII. Cal-

VIII. *Caluinistarum in hoc Actu irreligiositas, & Catholicorum in eodem deuotio.*

IX. *Cœna Caluinistarum Peripatetica, & de nonorum Euangelicorum diuersitate.*

X. *De benedictione qua in Eucharistia adhibetur.*

I. **Q**uemadmodum diuini huius Mysterij simicam vel Mimicam quandam imitationem vetus ille cercopithecus, diabolus, inter ipsos Idololatrias introduxit, sicut non sine admiratione Lectoris recenset Iesuita Acolta, qui cum Indiæ populis diu est conuersatus: ita idem fecit inter hæreticos, cuiuscunque sint sectæ, qui insignis illius actionis Saluatoris nostri, qua Corporis sui manducationem instituit, commemorationem celebrant noua forma, nouo modo, perinde vt tota illorum fides est Noua. Quanquam nouam forte eam non sine iniuria dixeris, vt quæ antiquis hæreticis sic superinstructa. Sed eam videamus duntaxat, quæ Caluinistarum est in Gallia. *Horum mos est, quater celebrare Cœnam in anno, quamuis Caluinus dixerit, nunquam debere congregari Ecclesiam sine precibus & communicatione Cœna: & Beza, secundus eorum Pontifex scripserit, hoc sine institutam esse Cœnam Domini, vt continue ea reficiamur. Quæ igitur causa est, ait ad illum Schlussemburgius Lutheranus, miserime Cyclops cum Ecclesia tua, cur contra Dei præceptum, quater in anno celebrandam eam instituas? In Ecclesia Lutherana quotidie habetur Communio, in Ecclesia Catholica singulis diebus & singulis horis matutinis, per omnem terram habitabilem, qua cognitum est Iesu Christi nomen. At isti non nisi quater in anno Cœnam suam celebrare possunt, idque non raro sine aliquo præcedente ieiunio, sine mortificatione, & à mundanis negocijs cessatione: quin & vt supra monui, ientaculo sumto nonnunquam ad eam accedunt. Sed iam de modo, quo eam sumunt, videamus.*

II. Initio ad concionem pro more accedunt, locus ornatu instructus est ordinario, nec quidquam præter naturalem simplicitatem habet. Sciendum erat Ministris Saluatorem nostrum, quum Cœnam institueret, voluisse vt stratum esset locus, id est tapetibus exornatus, quemadmodum apud Lucã vox Græca *ἐπιπέδιον* ostendit, quam ipsorum interpretes loco, *tapetibus instructum*, vulgata *stratum* reddiderunt. Hoc est illud cœnaculum instructum paratumque, quod *primam Christianorum Ecclesiam*

vocat Proclus. Immo ipse Dominus, vt Rabbino- rum nonnulli affirmant, veste sacra, quam ipsi appellant Taleth, indutus fuit. Finita concione, Minister de cathedra descendit, & ante mensam mapainstratam consistit. Et hic omnis est ornatus quem adhibent: hæc eorum altaria. *Mensam habent ubi comedant, & non Altaria ubi consecrent*, dicebat de eorum similibus D. Augustinus. Philadelphenses hortatur S. Iguatius, *vt Altaria habeant, quæ venerabilia, diuina & sancta* S. Dionysius appellat. *Hoc altare tremendum & admiratione dignum*, inquit. D. Chryostomus, *ob sacrificium quod illi imponitur; petra est, sed petra sancta, propterea quod recipit Corpus Domini.* Et Optatus, *Altaria sedes appellat Iesu Christi.* Vfus horum Altarium non erat tantum, vt Sectarij affirmant, deuotiones Christianorum & oblationes recipere, sed etiam sacrificia Deo offerre, vt videre est apud S. Dionysium. S. Cyprianum. *Sacerdotes sanctæ Ecclesiæ, ait D. Clemens, Hostiam incruentam super altaribus Domini offerunt. Quum vela videris retrahi* (agnosce consuetudinem, quam hodie nos obseruamus in locis, vbi altaria sunt velo circumdata) *tunc superne* (inquit D. Chryostomus) *cælum aperiri cogita, & angelos descendere. Indigni sunt oculi peccatoris qui videant hæc mysteria, & aures quæ audiant.*

III. Quam adhuc esset Ecclesia huc illuc errans, portatilia erant Altaria, impositum habentia lapidem consecratum: sed postquam victoriæ eam fixam & immobilem constituerunt, è lapidibus extracta fuere Altaria. Itaque illis in locis, vbi tuto sedere figere potuerunt præsci Christiani, Altaria fundauerunt, quæ in hunc vsq; diem in veteribus templis nostris existant. Et Christiani, qui Indias frequentarunt, quas olim D. Thomæ prædicatio peragravit, Altaria Christiana cum reliquijs quibusdam Imaginis Virginis in speluncis inuenerunt. Annon videtis S. Marrialem ad Burdegalenses nostros scripsisse, *se Aram Deo Israelis, & Martyri ipsius S. Stephano dedicasse?* Ea ara in ciuitate Lemouicum, vbi Apostolus iste Aquitanix quiescit, conspicitur, ædificata à Principe Stephano, quem ad Christianismum ipse conuerterat, ante eam noctes diesq; ardent septem candelæ, iuxta antiquam istam foundationem in Parlamento nostro & disceptatâ & confirmatam. Itaque primorum illorum Christianorum prima cura erat, Altaria Deo ædificare, quæ nuperi isti Christiani destruxerunt: aut si quando ingruerent persecutiones, ligneas aras habebant, quas honore & veneratione afficiebant. Probationem huius rei

apud ipsos vestros Auctores Centuriatores Magdeburgenfes, quærite, istic videbitis, ipsos veritatis, quæ in omni antiquitate repetitur, vi inuolabili, quam abolere non potuerunt, adactos, Altarium structuram consecrationemque ad illa ipsa sæcula referre, quibus Discipulorum Apostolorum poterat adhuc vox exaudiri. Quod si hi Lutherani Historiographi suspecti sunt vobis, Ministrum Burgonium Calvinianum adite, in historia Ecclesiastica edita Anno MDLXIII. Primogenitus ille Ecclesie Constantinus Magnus, etiam nondum penitus sub iugum missis paganismo Ecclesias habuit, & portatiles quidem quoties iter faceret, aut castra alicubi metaretur. Melius adhuc Talebotus, celebris ille Anglia Dux militum Francie olim & Vasconia terror, qui nunquam in aliquo loco, ubi diutius commoraturus esset, statina habuit quin sacellum de lapidibus extruendum continuo curaret, ut in ipsis castris sacrum fieret. Et illius quidem adhuc hodieque ruinae conspiciuntur, quod in campo illo ædificauit, ubi vnâ cum vita victoriam amisit, nimirum nobili illo prælio ad Castillonum, quo recuperata est Aquitania & in perpetuum Franciæ vnita, Nunc ad Reformatos nostros reuertamur.

IV. Huic mensæ, cuius forte in popina aut alio loco profano vsus fuit, eritque postea ad res qualibet, patina inposita est plena pane vulgari, frustulatum in eum modum conciso, quo ad comedendum ova aptari solet; vel etiam manuli inuolurus est is panis: ab altero latere lagenæ ad sunt vnâ cum vitris. In cuius rei locum omnis semper antiquitas vsa est, ut nos hodieque facimus, Calicibus, ut videre est apud Tertullianum, S. Augustinum, & Optatum Meletianum, qui impij sacrilegij quendam arguit, quod calices Sanguinis Iesu Christi confregisset & conflasset. Ministro assistunt Diaconi, homines fere aulici, aut ciues, si qui sunt in Ecclesia, aut opifices, dum sint membra Consistorij. Atque his ita, ut dixi, præparatis, Minister, sine vlla præuia manuum lotionem, quam tamen, ut ex antiquis auctoribus constat, adhibere fuerant soliti primitiue Ecclesie Presbyteri, qui mos adhuc viget in Ecclesia Catholica, frustum panis istius pro se sumit, idque frangens his verbis. plerumque ex doctrina Caluini vitur: *Panis quem frangimus, Communio est Corporis Christi. Quo facto, ei, qui ex Consistorio primus adstat, tantundem porrigit inquitens: Recordare, quod Christus mortem pro te & passionem subiit. Alij inquitunt, Hoc est Corpus, quod*

*pro te passum est. Alij nihil dicunt penitus, contenti oculos, dum panem porrigunt, cœlum versus sustulisse, ut omnia procedant ex fide, verbis autem & vocibus nullus locus detur. Quasi dixisset Iesus Christus, Credite Corpus meum, & comedetis illud; non vero, Accipite & comedite corpus, quod tradetur pro vobis. Quo loco notate mihi pulchram nouitiam huius Ecclesie politiam. In veteri Ecclesia Presbyter, signo Crucis facto, his verbis ad omnes & singulos utebatur: Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam, Amen. nec vnquam verba mutabat; Contra Minister ad obtinendam Spiritus sui abundantiam, diuersam verborum formulam in distribuendo pane non raro vsurpat: vnde fit, ut fratres communicantes in locum suum reuersi, interrogent alij alios, quem admodum est a pluribus obseruatum, Tibi quidnam dixit? Rursus Catholici dicunt, Domine non sum Dignus, &c. quæ precatio ad imitationem Centurionis illius in Ecclesia primitiua vsitata fuit, Origene eius in hac actioe mentionem faciente. At Calvinista ne verbum quidem loquens, accepto pane & vino suo, quorundam suam abiens mandit. Ij, quibus panem Minister porrigit, manuum honoris gratia osculantur: aut si honoratior sit, qui panem accepturus est, ipse Minister panem osculatur, aut saltem ori propius admonet, eo ritu, quo in ciuilitatibus mundanis dantes aliquid alteri vit solemus. At in Ecclesia Dei qui maximus est, patrem locum cum ceteris obtinet. Ipse Papa è manibus pauperis reuerentia ab ipso non afficitur, sed in genua procumbens, Presbyterum se maiorem tuæ agnoscit: quum contra in Noua Ecclesia hominibus honorem exhibeant, nõ Deo. Diaconus vicissim Ministro potum præbet, & post eum ipse bibit. Deinde ei, qui proximus se offert, tantundem Minister porrigit: & is porro locum facit sequenti, atque ita deinceps ordinem quodam & serie alij in aliorum loca subeunt, perinde ut histriones solent Comœdiam acturi. Idem faciunt Iudæi, quum erecti & festinantes vescuntur Agno Paschali cum azymis & lactucis amaris. Profanæ & omni deuotione carentis animæ certissimum iudicium est, si Calvinistæ, extrema irreuerentia. Maledictus, inquit Ieremias, qui opus Dei negligenter facit. Ab Altera mensæ parte Diaconus vitrum communicantibus porrigit, inquitens iuxta Caluini doctrinam: *Poculum Benedictionis, quod benedicimus, est Communio**

nis Sanguinis Christi. Quæ verba ex Epistola ad Corinthios desumpta sunt. Nonnunquam ait, Recordare, quod Sanguis Christi pro te effusus est. Quibusdam in locis Magistratus temporales priores accedunt, & hos sequuntur Spirituales, hoc est, ij qui sunt de Consistorio. Tanta scilicet horum est ignorantia, ut instar Esau, pro edulio lentium primogenituram suam, id est, prærogatiuam vendiderint. Stantes panem lumunt, aut potius eunt, & suam quisque portionem mandentes. Genebrardus euenisse aliquando scribit, ut anus edentula, cui crusta forte obtigerat, per negligentiam relicta (solent enim alioqui demere crustam) portionem suam, quam mandere non posset, in suam recondere fuerit coacta, alia vero exclamans dixerit: O quam durus est iste, Calvinistarum Deus: tractabilis Catholicorum. Apud Geneveses Oblatis, ut vocant, à pastore petitis Cœnam celebrari solitam, auctor est Caietus. Residuum si quid est de hoc pane, id pauperibus datur, nec quidquam referuatur, propterea quod in Noua hac Ecclesia Cœna celebrari nequeat nisi in eo loco ubi sit Cœtus congregatio & eo tempore, quo vnuersus populus eam sumit: Vnde efficitur, ut miser alicui Paralytico, lecto affixo, solum vitæ tempus reliquum ad mortem vsque degeadum sit sine participatione Cœnæ Dominicæ, non minus quam captiuo, ut & ijs qui diè, huic panis distributioni destinatum obire aliqua alia ratione impediuntur. Aliter facere, Papisticam superstitionem censent: quo nomine Lutheranos reprehendit Calvinus, & cum eo Musculus, Bullingerus, alij. Quos Chemnitius Lutheranus interrogat, quo pacto ab omni humanitate simulque à doctrina D. Cypriani tam alienam Religionem habeant, ut effissimum Corporis Christi medicamentum negent agrotis? Augustini aliam mentem fuisse, qui exhortatur agrotos, ut salutare hoc viaticum mature petant. Et deinde ad Calvinum conuerso sermone quaerit, videatne à D. Dionysio iam olim indicatum fuisse, maximo bono per eum agrotos frustrari qui communiōe eos priuati Eucharistia. Quamquam ipse Calvinus in Epistolis suis censere se profiteatur, non esse denegandam Cœnam agrotis, & cur ita sentiat, multis grauibque rationibus induci se affirmet. Et nihilo tamen magis id sit. In quibus autem mætorum angustijs necesse est versari eos quibus aliquid reliquum est conscientia, si nihil sit aliud quod eos soleatur, præter Ministri hanc affirmationem, quod sola fides sit curus, quo ceti. Noni quidam Helia in cœ-

lum sine rapiendis! Parum profecto idonea cautio, quæ tam parum idoneos det fideiuflores! Sed ad Ministrum, panem, ut dixi, pro concione distribuentem reuertamur. Is non raro bis eod. in die Cœnam administrat: & tunc matutinum tenet per famulus & ancillis tribuit, ipse non minus quam ceteri portionem suam sumens: deinde octauam horam, aut nonam, patribus familias & matronis impertitur. Quinetiam si duarum Ecclesiarum ministerio sit adstrictus, mane in vna Cœnam populo distribuet, deinde curata cure, ad reliquas oues suas proficiscetur, qui ipsi quoque prius bene pasti ad mensam Domini accedunt, hilariter Cœnam suam sumturi, non negligente Ministro etiam de hac participare, quum sit ipse, semper prius delibare, & primum omnium communicare. Quem ab usum quum aliquando palandum proponeret cuidam Patri Consistoriali, ostendens illi pietatē magnæ multitudinis hominum Catholicorum in Strand: alieni oppido: qui quum non potuissent Antistiti suo, optimo & religiosissimo Cardinali de Sordis, visitanti & confirmanti populum suum, conficere tempore matutino, ab eoque Eucharistiam accipere, ieiuni ad Vesperas vsque perseuerabant, percepturi Corpus Creatoris sui: quumq; oculis ipsius subijcerem bonos istos homines, qui è longinquis locis illuc confluerant, flexisque genibus tantisper in templo exspectabant. Quorsum, inquit, omnia ista? Quæ si Deus voluisset, nonne præcipisset? Cui ego, Ecclesia, inquam sua, suprema filiorum suorum Magistra & ductrix, statuenti super his rebus potestatem permisit, quemadmodum Augustinus docet, affirmans placuisse Spiritui sancto ut in honorem tanti Sacramenti Corpus Domini nostri in os hominis Christiani prius quam alius cibus intraret.

V Sed quoniam primæuam Ecclesie puritatem non minus falso quam frequenter nobis opponunt: quid est cur non discant ex S. Clemente, hanc fuisse primitiue Ecclesie consuetudinem, ut reliquias consecrati panis collectas, cum reuerentia Corpori Iesu Christi debita conseruarent, in usum ægrotorum, peregrinorum, & eorum, qui frequentius communicate erant soliti? Concilium præcipit, ut paratam Eucharistiam habeant Presbyter, ut si quis sit æger, confestim eam percipiat, nec morietur absque communiōe. Conseruabant autem eam, quemadmodum hodie quoque facimus, in vase, quod Græci appellabant *κίβητιον*, vnde nostrum Ciborium nomen sumit, ut videre est centum in locis: Putechia profecto & plena Religionis

antiquitas, ex Sancto Irenæo, Tertulliano, Cypriano & Divo Ambrosio petita, ad quam vobis, miserissimi Reformatores, non vero ad novitates Lacus Genevensis, recurrendum esset. Quæsit a aliquando ex me Reformatus quidam, ubi maneret Corpus Christi si species in hierosolymis tractu temporis corrumpentur. Berengario idem quærenti pius quidam Pater in hunc modum respondit. Panis inquit, diuinus hominibus corruptis videtur corruptibilis: ac Catholicis numquam corrumpitur celestis ille panis, Eucharistia ista, Manna istud. Non enim putrescit: quin hoc pane vivimus & à corruptione vindicamur, carnem immaculati istius agni immunem à passione manducantes. Vigilat Ecclesia, ne eiusmodi eveniat incommodum, ne, inquam, Hostia putrescat: potest enim sacerdos sacrificans in Altari, una vice omnes consecratas Hostias sumere, & in earum locum novas substituere. Quod si amens tale aliquid contingeret, ut prorsus essent corrupta species, desinit esse in ijs Christi Corpus, non secus ac anima, corpore dissoluto. Immo si bestia sacram devoraret Hostiam, esset in ea Corpus Christi, quomodo est in Athei alicuius & inimici Dei ventriculo. Solas species ledit bestia illa, id est, minimam Sacramenti partem, ac Corpus Salvatoris ne utiquam, ut quod pollui corrumpere non possit: est enim gloriosum, incorruptibile & passionis expertus, nec magis dentibus arrodi potest, quam gladio, quo corpus perditur, anima ladi. Iniuria nihilominus, qua species afficiuntur, ad Deum spectat, quoniam Corpus Jese Christi, cum speciebus unicum constituit Mysterium, & unicum Sacramentum. Præclara hæc Antiquitatis consuetudo, qua reponebatur Eucharistia in usum absentium & ægrotorum utque in Processionibus circumgestaretur, compluribus in locis legitur apud Tertullianum, Sanctum Cyprianum, Sanctum Basilium, Sanctum Augustinum, & apud primorum Regum Franciæ historicum Gregorium Turonensem. Hinc est quod Concilium Nicænum Primum præcepit, ut in quaque Ecclesia sit æditus, qui loci illius in quo Eucharistia conservatur, curam gerat: nam quum persecutionis tempore non raro eveniret, ut ab Ethnicorum satellibus subdito involutam unâ secum domum asportabant, ut si opus esset, sumerent eam in puncto martyrij.

VI. Jam etsi ipsi fateantur, neminem posse administrare Sacramentum, nisi cui publice docendi munus incumbat: nihilominus tamen contra hanc doctrinam usus obtinet apud ipsos, ut Poculum Superintendententium aliquis, quemadmodum

iam dixi, distribuatur, quin ipse oculatus testis sum, Ministrum illi, qui poculum, seu vitrum manu tenebat, postquam bibisset, dixisse, da hoc fratri tuo, & eum porro proximo porrexisset, & sic deinceps ad ultimum usque, quemadmodum fit in Germania: aut quomodo Judæi Agnum suum Paschalem comedunt. Insignis profecto & crassus error! Genevenses Constitutiones statuunt, ne quis Calicem porrigat præter eos, qui sunt ad hoc constituti, sive Diaconos & Ministros. Et tamen in Catechismo ipsorum scriptum est, solos eos, qui docendi munus gerunt, posse administrare Sacramentum. Ut necesse sit illis fateri hic esse contradictionem, aut certe, se non celebrare, vel non velle celebrare Cœnam nisi sub specie solius panis. Sunt apud me scripta cuiusdam, qui Ministerio renunciavit, quavis misera muliercula adhuc eum retineat, quo minus plenariam Apostasi suæ veniam obtinere possit. Is hunc abulum à se animadversum ait. & Ministris sæpe, quum adhuc ipse Ministerio fungeretur, indicatum, eamque ipsam quæstionem vehementer disceptatam fuisse Anno M. DXXXV. in Synodo Bergeracensi, sed maiorem Ministrorum partem censuisse, non esse movendum hunc lapidem, ac occasio dateretur populo cogitandi, quod in ea re erratum esset: itaque conclusum fuisse, ut in sua quisque Ecclesia id quod optimum videretur, in hac re, tamquam indifferenti, faceret. O brutalem conscientiam! libertatem, suæ lege, sine norma, sine freno, sine politica, positâ in arbitrio cuiusque, ut suo more & pro libitu & credat & vivat! Sane in primitiva Ecclesia, quidquid etiam dicatis, nunquam invenietis receptum fuisse, ut præsentem Presbytero Diaconus hoc munus in se susciperet.

VII. Panem adhibent vulgarem, ut & Græci, quamvis isti hanc rem adiphoram existiment, ut ex Concilio Florentino liquet, ubi Papam Eugenium sic Græci alloquuntur: Nihil interest, inquit, utrum azymus sit panis, an fermentatus, dummodo sit ex frumento confectus. At Calvinistæ communi pane haud aliam ob causam uti videntur, quam quia in Ecclesia receptum est, ut Corpus Domini nostri, quod veteri fermento peccati nunquam infectum fuit, consecratur in pane azymo & cui fermentum non est admixtum: fermento enim hypocrisis, malitia & arrogantia in Scriptura significatur. Et quidè ad imitationem Salvatoris id facimus, qui Sacramentum hoc primo azymorum die instituit, hoc est, eo tempore, quo non licebat

Judæis ex verbi diuini præscripto, fermentatum panem domi suæ habere. Neque enim cogitandum est, Dominum hanc legem infringere, & Agnum Paschalem cum pane fermentato comedere voluisse. Neque solum communis est panis, quem Calvinistæ viurpant sed nec mysterij illius, ad quod representandum institutus est, vllam similitudinem habet. Catholicorum vero panis, ex antiqua Ecclesiæ traditione, cuius, præter Epiphanium, etiam Gregorius meminit, minutis Hostijs constat, isque rotundis, propterea quod ea figura sit perfecta & in orb. suo totum mundum representet. Præterea ad Calvinisticum panem nulla adhibentur verba Sacramentalia, sed precatio duntaxat aut mysterij Cœnæ declaratio: at apud Catholicos, sicut loquitur D. Ambrosius, panis sit corpus Christi vi verborum Iesu Christi, dicitur. *Hoc est Corpus meum, Hic est sanguis meus.* Nam quemadmodum non est satis, de Baptismi institutione concionem habere, sed adhibenda sunt verba Sacramentalia quibus Baptismus perficitur: ita nec de Cœna concionari sufficit, sed pronuciare oportet verba Eucharistiam efficientia, quibus vsus est Dominus Panem istum inquit D. Cyprianus, quem Dominus discipulis porrigebat, omnipotentia verbi carnem fieri, edi, ac non consumi, eo quod Christus etsi occisus fuerit, sit resuscitatus. Eundem edi per particulas, nihilominus integrum manere & perfectum: integrum in cælo, & integrum in te.

VIII. Sumo in hunc modum inter eundem pane & vino ad suum quisque locum. si vult, reueritur, & argenti non nihil in peluim conijcit, aut, vt postea est: introductum in ima parte mensæ deponit, ad distribuendum pauperibus. Quod si Minister numerosam prolem habet (vt est id genus hominum in propagando genere humano plerumque felix) tunc & ipse partem ex Elemosyna illa capit: neque enim potest melius charitas locari. In genua procumbere in hac actione nemo audet, & ne quidem deuoti animi aut religionis gestum speciemve aliquam præ se ferre. Vnde quum aliquando Dominus de la Force, ex familia Caumontiorum, pater eius qui nunc in Beneuonia gubernationi præest, sumta Cœna, in angulo horrei in genua procidisset, orans, tamquam crasso admisso errore, iussus est surgere. Versabatur illi in memoria vetus illa pietas, quam in Ecclesia, paulo ante à se relicta, viderat: sed non effugit reprehensionem. Minister enim, postquam reuersam cum

in locum suum, prouolutum in genua, ex seniore cognouit, alta voce inelamans, Surge, Domine; surge, inquit, scandalum præbes cœui. Et ille miser paruit, miratus tamen, prohiberi se Deum inuocare. Num vero ò erroneos miserissimi, Catholicorum in percipienda sacra Eucharistia, talis est pietas, qui ieiunant, perseverant in oratione, in genua procidunt? Spernit namque Deum irreuerenter quisquis adorat. Lachrymis vultum rigant, pectus tundunt, & millo pietatis exercitijs rebellem carnem domant. Sic primi Christiani, vt Cyprianus in expositione Orationis Dominicæ affirmat, pectus pereuriebant, peccata in eo latentia derestantes. Pectus enim cor & affectum significat; & quum is sit fons peccati, patet est, vt ad elevationem Dei sui, honorariam hanc pœnam luat. Quod si quis apud vos id faceretis aut stultus, aut vt loquar cum Calvinistis, hypocrita haberetur. Calvinus fatetur, (a) de externis istis exercitijs, quæ in domanda carne occupantur, multa in veterum scriptis passim occurrere: Sed veniam præfatur, id, quod sentiat, dicendi, nimium eos ait minutis hisce rebus inhæsisse: Omnes, inquit, videri aut hæc in parte lapsos esse, aut nimis asperè ac dure loquutos Catholicos non manum extendunt, sed ore recipiunt, non panem, sed sub accidentibus panis, sanctum Corpus Creatoris, O miraculum, ò bonitatem Dei, inquit D. Chrysostomus, qui in supernis assidet cum Patre, in momento manibus hominum contractatur & datur volentibus eum recipere! Ad solum magni & supernaturalis huius mysterij nomen diaboli fremunt, Angelis tremunt, sapientes intellectus, & vox destituit eloquentes. Os illud aureum, decus Græciæ, ipsos Angelos in ipso momento consecrationis Altari assistere & ad adorandum Deum facies suas inclinare, multis admirandis visionibus confirmat. Solus Calvinista elato capite sine reuerentia incedit, nec corpus prosternit, nec se humiliat, nulla cernitur in ipso corporis inclinatio, nulla submissio coram Domino suo, in cuius tamen fidem & obsequium non solum anima deuotere se debet, sed etiam corpus, lingua, os, oculi, manus, genua, & omnia denique membra vnanimiter consensum suum testari in agnoscendo Creatore, Redemptore & Seruatore suo, tanquam eo, qui mirabiliter in ipsis operatur omnia illa dona & benedictiones, quibus in hoc mundo perfruuntur, & in altero, & quidem perfectius multo, per-

frui desiderant. In ingenti ista & vasta mole rotius huius Vniuersi, nulla pars est, nec maxima nec minima, quæ Maiestatem diuinam non aliqua ratione adoret, quæ bonitatis illius testimonium aliquod illustre nõ reddat, & quæ laudibus eius Hymnum aliquem suo quodam modo non decantet. Omnia excelsæ huius manus opera eam agnoscunt nec quisquam fuit tam infidelis Paganus qui non per ea potuisset ad opificis cognitionem adduci. Hæc sunt diplomata, hi veteres tituli, hæc documenta, quæ nulla fraus, nulla vis, nulla tyrannis abolere aut infirmare valet: quæ nos conuincunt, quantum illi debeamus. hæc clamant, omnia ab ipso esse, quæ possidemus, ipsius bonorum nos esse usufructuarios, ipsius manere proprietatem quamuis utilitas ad tempus nostra videatur. Et tamen tu solus õ prauæ fidei Calvinista (nec enim alio te possum appellare nomine) quoniam verbis Christi tui fidem adhibere non vis, immotus permanebis, nec vlllo signo Deum tuum adorabis, in illo præsertim actu Religionis tuæ maxime soleanni, vbi saltem Fide illum recipis. Sed erro, forte. Nam cui honorem exhibeat in sacris suis Calvinista? Num Deo? at is præsens non adest: Cælo affixus est, ibi sumitur, illuc scalis fidei ascendunt. Nihil est apud illos sanctum, omnia profana: Panis, panis est, prætereaque nihil. Ille certe panis non est, quem D. Cyprianus non effigie, sed natura mutatum, & omnipotentia Dei factum carnem dicit. Et nihilo tamen minus in Orthodoxo suo (quamquam dicitis causa) protestantur, Ecclesiam suam semper docuisse, quod oporteat Sacramenta, hoc est, Corpus & Sanguis Christi sacra symbola, reuereri, honorare & adorare, non tamen eiusmodi honore, reuerentia & adoratione, quæ soli; Deo debeantur, sed tali cultu, qualis continet rebus religiosis & sacris, & qualis Regibus, Principibus & Magistratibus exhiberi solet. Hoc igitur quum dicat Orthodoxus vester, quid est, cur nostras salutationes, reuerentias & corporis prostrationes, idolatriam appelletis? Cur inquit Beza? Ex Augustino apparet, (qui temporis fideles adorauisse Christum in mysteriis Cœnæ, at nos fatius esse censemus ab humilmodis externa adoratione abstinere.

IX. Hoc habent commune omnes, quæ vnquam exstiterunt, sectæ, vt sint inter se diuisæ, & frequenter inuicem discrepent, quemadmodum de Nouatianis scribit D. Ambrosius, & de Pelagianis S. Augustinus. Idem videre est in nostri temporis Lutheranis & Calvinistis. Illi, Catholicos imitari,

flexigenibus Sacramentum recipiunt, immo etiam consentitur Sacerdotibus suis & Ministris: Realem quoque Corporis præsentiam non minus agnoscunt Pastores, ac in visitatione Saxonica Lutherus, docent populum, quantum sit peccatũ, sanctissimum hoc Sacramentum, quo sacrum Christi Corpus sacerdos distribuit, non honorare. Cum omni honore adorandum est venerabile hoc Mysterium. Idem discipuli eius scripserunt, Westphalus, Heshusius, Chemnitius, qui Calvinistas, tamquam Arrianos & Nestorianos, detestantur, & Cœnam eorum Deambulatoriam per ludibrium appellant. Nam erecto corpore, & velur deambulantes ad eam accedunt, ideoque Paripareticam libenter eam nuncupauerim. Verum omnimodum quum non modo animarum, sed corporum quoque creator sit Deus, idcirco obstricti sumus, vt Patrum non nemo loquutus est, humiliare & spiritus & corpora, quotiescumque ad implorandum auxilium, aut ad participanda mysteria eius coram ipso comparemus: Nam vt ad Deum ascendamus, descensu opus est; & vt tangamus Cælum, terram pulsare oportet. Et certe vt attollaris ad Deum, primus gradus est, te ipsum humiliare. Et quamuis in ijs actionibus, quæ sunt in domo Dei peragenda, præcipue partes sint animæ, est tamen etiam corporis compositio in iisdem non parum necessaria. Nam huius externa reuerentia excitat illius internam. Nimum certe coram Deo sese humiliare nemo gloriari potest, præsertim in magno hõmysteriorum mysterio, vbi id agitur, vt vnus cum ipso siamus. Et ea est alioquin naturæ nostræ infirmitas, vt hæc in te semper aliquis in nobis inueniatur defectus, dum nos cupimus acceptos efficere illi, qui veræ humilitatis viam nobis prævit, quum omnis nostra etiam maxime submissa humiliatio, non nihil tamen habeat adhuc mundanæ gloriolæ. Qua de re elegantissimam similitudinem nobis reliquit Episcopus Arelatensis (b) qui vixit ante annos mille. *Quemadmodum, inquit, si quis de frontis alicuius limpidissimi, in medio herbarum florumque scaturientis, crystallina aqua cupit bibere, eum oportet inclinare sese, & ad hauriendam aquam demittere ita qui ad te venit, õ vine & clarissime fons gratia, Seruator meus, nisi incuruet se & cum humilitate submittat, impossibile est vt vel labia sua madefaciat. Merito igitur deridentur a Lutheranis Calvinistæ: neque enim par est hoc modo coram Deo comparere.*

b Casarius homilia 30.

tere. Quin potius adeunt scholam S. Dionysij, Augustini, Chrysostomi, Ambrosij, aliorumque sapientissimorum Ecclesie Christiane antesignanorum? Sed Calvinista vicissim illos appellant Luthero-Papistas, habentque risui Belgicos, Hollandicos & Scoticos Calvinistas, qui discumbentes, velut præsuri, Cœnam sumunt: vade etiam comestatoriam eam appellant. Et hi quidem docent, oportere ad exemplum Domini eodem modo, quo ipse, sedere. Verum ad conformandum sese ad hoc exemplar per omnia, oportet & numerum ternum denuum observare: quum ipsi promiscue tot discumbant, quot mensa capit; quin & oporteret eos ad imitationem Salvatoris, super lectis accumbere, & cubitis inniti: nam ad hunc modum ipse cum Apostolis suis in solenni hoc conuiuio discubuit, exitaque eius consuetudinis mentio in Scriptura tam veteris quam Noui Testamenti, eademque in sacris Tabulis optimi Patris Richeoni eleganter depicta conspicitur. Schlusfeldburgius Lutheranus, de Belgarum Cœna loquens, horrore affici se dicit, quoties videat eos, non secus ac ebriosos & rusticos in caupona sedentes, tantum bibere. Ministrum, in medio confidentem, sumto poculo, primum bibere bonum haustum, & plus quam in Ecclesia deceat, deinde potrigentem vitrum, dicere, *Accipite, & bibite, recordantes sanguinem Christi pro vobis effusum esse.* Eundem distribuente panem, his verbis uti, *Accipite & comedite, recordamini & credite Corpus Christi crucifixum esse pro vobis.* Sed ad Gallos nostros redeamus. Hi postquam sumperunt suam portionem panis, & poculum suum biberunt, locum faciunt ceteris. Apud Anglos autem ij, qui communicaturi sunt, non ad mensam accedunt, sed in ordinem redacti, suo quisque loco se continent, flexis genibus, ad quos deinde Parochus siue Episcopus, veste sua sacra, post habitam admonitionem, indutus, panem circumfert. Eum duo Diaconi sequuntur, parenam, in qua est panis, gestantes, & præterea duo famuli, vna manu cantharum vino repletum, altera vitrum quisque tenentes. Et hoc modo instructi, ordine alius post alium Cœnam Domini administrant. Scoti, horum vicini, mensæ assident, ut Belgæ & Batavi. In medio Rex, si adest sedet, cui utrimque assident Aulæ suæ proceres. Minister, non ut in Anglia, sacra veste indutus est. Qua de re specialius aliquid attingam in tractatu de Schismate Anglicano, Scotiae, aliarumque regionum vicinatum. Et hi sunt hæreticorum

hac in re varij ritus, quum contra omnes Catholici flexis genibus Sacramentum sumant. Quorum vniiformitas quasi Lydius quidam lapis est, infallibile testimonium perhibens veritati & assillegitiæ diuinæ, & eo ipso, adorandum esse hoc sacramentum, ostendens Corpus enim, ut inquit Athanasius, propterea adorari debet, quia per unionem personalem factum est Corpus Filij Dei increati, Corpus annunciatum per Angelos, formatum à Spiritu sancto, vestimentum factum Theanthropi. Accede, inquit, vetus ille Hierosolymitanus Patriarcha, inclinatus & prostratus, venerabundus & adorabundus.

X. Et hæc quidem est Cœna Calvinistica, ab ipsis prohibitu procusa ad nullam antiquitatis exemplar composita ad nullus quæ sub Cælo sit, Christianæ Ecclesie similitudinem conformata, à nullo Concilio approbata, nulla tanto mysteria digna solemnitate conspicua, nulla sanctitatis nota insignis, nec quidquam habens, quod sapiat Religionem, quodve animi deuotionem vel tantillum excitet, omni denique sanctificatione & benedictione, tamquam re, ut ipsi loquuntur, ludrica, destituta. Et hæc causa est, ob quam in Biblijs Genue excusis, infidi isti interpretes, ad tollendam benedictionem Eucharistie, Græcam vocem, εὐλογίας, ita reddiderunt, ut pro benedictione gratiarum actionem substituerint, quemadmodum etiam Apostolus τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας nominat, ipsi ex Calice benedictionis. Calicem gratiarum actionis non ita fabricauerunt. Lutherani autem conscientie plus habuerunt, ut qui hæc ipsa benedictione Sacramentarios flagellent. Dominus noster, supremus ille Sacerdos, utrumque fecit, & benedicens panem & Calicem, & gratias agens: quæ duæ actiones vtriusque in hoc mysterio inseparabiles, ac ambæ Sacramentales, differunt tamen inter sese. Neque enim ordinaria fuit hæc gratiarum actio, sed solennis & inuocatiua omnipotentie Dei, ad implendum hoc miraculum, & benedictio ad procreandam nouam qualitatem vim & perfectionem in re benedicta, pane, videlicet, & vino. In hæc enim elementa benedictio dirigebatur, ut D. Pauli verba ostendunt. *Calix benedictionis, inquit, cui benedicimus nonne Communio Sanguinis Christi est? Quomodo omnes Patres hunc locum acceperunt, eoque vsi sunt, id quod ridet soli Calvinistæ, nec quam sit ipsorum actio ridicula, videre possunt. Fui aliquando in ciuitate Aginensi, quum Nobilis quidam sumto pane ad comestatoriam*

messandum, eoque in duas partes secto, dimidiam daret virgini cuidam, inquit, Celebremus vna Coenam. Ea reuerentiam, quam in max. me solenni Religionis suæ actu adhibent: nunc reliquias, Ceremonias, & quidem proxime matrimonia illorum videamus.

DE CONFUSIONE MATRIMONIORUM APUD CALUINISTAS,

CAPUT XIII.

ARGUMENTUM.

- I. De matrimonio Caluinistarum, & eorum confusione.
- II. Idem ob commissum adulterium alteri nubendi suis faciunt potestatem.
- III. Quibus ex causis maritici uxores repudiare licet.
- IV. Quibus ex causis uxori etiam vivente marito alii licet nubere.
- V. Complurimula eiusmodi repudiorum historiae.
- VI. Vera historia qua Genoua contigit.

I. **E**tiam si in Sacramentariorum numero non habeat Calvinistica hæresis Matrimonium, tudeatque eonominæ Tertullianum & S. Augustinum, qui vna cum reliquis veteribus Christianis, hoc nominæ frequenter illud insigniunt: nobis tamen de eo dicendum est aliquid. In Francia desponsati in concione se sistunt: ibi eos Minister, nulla intercedente ceremonia, precatione aut benedictione, matrimonio copulat. Mos diu obtinuit, vt matrimonium non nisi in exordio concionis, & ante preces, celebraretur: ne scilicet, Sacramentale aliquid illi inesse, per errorem existimaretur. Sed quum id non nisi in conspectu populi fieri posset, ex quo fiebat, vt multi interea ligarentur magicis artibus, crescente vna cum hæresi hoc genere incantationis. (id quod vnum est ex signis Antichristi Regnum præcedentibus) introductum est pluribus in locis, vt ad finem vsque concionis hic actus suspenderetur, & dimisso demum populo celebraretur. Graduum, consanguinitatis, nisi inter fratrem sororemque, rationem non habent: nam qui sunt his remotiores, sine discrimine iunguntur, vt fratrum sororumque inter se liberi, & aunculi cum neptibus, Caeterus vi-

diffe se ait Synodos dissidentes inter se incautos nuptiis, quas approbauerint, decretoque suo earum celebrationem promouerint, alia rursus condemnauerint. Quin & alio crasso admodum errore idem laborare eos scribit, dum, videlicet, iis in locis, vbi libertas illi indulgetur, vni marito duas uxores copulent, & vnam uxorem duobus viris nuptum dent, dicitque ad id obtinendum nihil aliud requiri præter hanc vnam rationem, aut allegationem verius, quod nimirum prior coniunx Religionem sequi, & Geneuam aut aliud vna migrare detrectet, si, videlicet, vel vir vel mulier istius Religionis professionem susceperit: nam inter maritum & uxorem hac in re nullum discrimen ab ipsis statui, sed pari iure virumque censeri. Hæc Caietus Maribus anno vicelesimo, & filiabus decimo octauo licet absque parentum consensu nuptias contrahere. Et si intra sex hebdomadas à celebratis sponsalibus non incedant coniugium, cogi ad hoc à Consistorio possunt, iuxta Geneuenses constitutiones.

II. Fornicationis causa ita dissoluitur apud ipsos coniugium, vt vtrique parti liceat ad secundas nuptias transire, contra expressum Dei verbum, & veteres Ecclesiæ constitutiones, quam plurimis iustissimis rationibus subnixas, quum mulier, quamuis adultera, nihilominus deuincta maneat viro. Diserte enim scriptum est, quod quicumque duxerit dimissam, committit adulterium: vnde sequitur, matrimonium adhuc durare. Et præterea hæc vox, dimissa, separationem lecti significat, non vinculi coniugalis: Nam quod Deus coniunxit, homo separare non potest. Itaque si mulier adulterij virum conuiccescit, potest, iuxta Leges Geneuensium, diuortium petere, & alteri nubere, & vir item aliam uxorem ducere. Tanti est ipsis matrimonium, habeturque pro contractu civili, à quo licent iterum discedere. Et interim clamat ex superiore loco vxoratus Minister, nos illos esse quos Apostolus voluerit indigare quum Nicolaitas Hæreticos, & alios matrimonium detestantes, notat. Verum non damnant Ecclesia matrimonium, tanquam rem illicitam, sed cum Apostolo Paulo docet, virginatatem castitatemque magis esse honorabilem. Notanda est præterea etiam hac in re illorum confusio. Monachorum ad Ecclesiam Catholicam, illorum Religione relicta, redeuntium coniugia, dissolui posse existimant auctoritate Magistratus, contra expressum Dei verbum. Nam si matrimonium illud est, non potest nisi morte dissolui: itaque hoc ipso tacite consentitur, matrimonium id non esse.